PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Vaikka ruoka oli koulussa yksinkertaista, oli se sitä kodeissakin.

RIDASJÄRVEN KYLÄKOULUN LUOKKAKOKOUKSEEN OSALLISTUNUT PEKKA REIJO

25.05.15

Aurinko nousee
Helsingissä kello 4.21
ja laskee kello 22.15
Oulussa kello 3.20
ja laskee kello 23.13

Päivän sana
25.5. Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän. Joh. 3:16

26.5. Sitä, joka uskoo häneen, ei tuomita, mutta se, joka ei usko, on jo tuomittu, koska hän ei uskonut Jumalan ainoaan Poikaan. Joh. 3:18

Nimipäiviä
Tänään maanantaina: Urpo
Huomenna tiistaina: Minna, Vilma, Miina, Mimmi, Vilhelmiina

Mietelause
Oma tyhmyyteni on minulle tärkeämpää kuin vieras viisaus.
J. A. Hollo

MERKKIPÄIVIÄ

75-VUOTIAS

”Emeritusviljelijä” **Albert Käiväräinen** 26.5. Mynämäki. Matkoilla.

60-VUOTIAS

Agrologi **Esko Pellinen** 26.5. Kortesjärvi. Yhteisöjen vastaanotto Purmojärven koululla klo 19.

TERVEENÄ TYÖSSÄ

Nukutko riittävästi?

Maatiloilla on parhaillaan kylvösesonki, joka palkitsee henkisesti, mutta kuormittaa ruumiillisesti. Myös sesonkitöiden vastapainoksi tarvitaan riittävää elpymistä, josta määrällisesti ja laadullisesti riittävä uni on tärkein osatekijä. Riittävällä unella on terveyttä, elämänlaatua ja työn tuottavuutta sekä liikenne- ja työturvallisuutta edistävä vaikutus.

Unen tarve on yksilöllistä ja vaihtelee jonkin verran elämän varrella. Suomalaisesta aikuisväestöstä muutama prosentti on luontaisesti lyhytunisia ja pärjää korkeintaan kuuden tunnin yöunilla. Luontaisesti pitkäunisia, jotka tarvitsevat yöunta vähintään yhdeksän tuntia, on vastaava määrä. Luontainen lyhyt- tai pitkäunisuus ja sen mukaisesti nukkuminen ei ole terveysriski.

Valtaosalla meistä on tavanomainen unenpituus, jolloin luontainen unentarve on 7–8 tuntia yössä.

Noin kolmannes meistä nukkuu kuitenkin jatkuvasti joko liian vähän tai liian paljon luontaiseen unentarpeeseensa nähden, mikä on terveysriski. Vakavaa, vähintään kahden tunnin vuorokautista univajetta on noin joka kymmenennellä suomalaisella työikäisellä.

Univajetta, unettomuutta ja päiväsaikaista väsymystä esiintyy eniten niillä, joilla on työssään paljon kiirettä, suuri työmäärä ja vähän mahdollisuuksia vaikuttaa työhönsä. Tilapäinen väsymys lisää onnettomuus- ja tapaturmariskiä, mutta pitkittyvä univaje lisää myös muiden vakavien terveyshaittojen kuten sydänsairauksien riskiä. Toisaalta unihäiriöt ovat yleisiä monissa vaikeissa sairauksissa.

Myös aggressiivisuus, neuroottisuus ja syyllisyyden tuntemukset yleistyvät huonosti nukkuvilla. Erityisen huolestuttavaa on, että väsynyt ihminen usein piilottaa kielteiset tunteensa pitkittäen konflikteja eikä hän välttämättä tunnista suorituskykynsä huonontumista esimerkiksi liikenteessä.

Unihäiriötön ihminen voi saada selville oman luontaisen unentarpeensa muutamassa yössä esimerkiksi loman aikana. Testin aikana ei tule nauttia illalla alkoholia eikä kofeiinipitoisia juomia. Ensimmäisinä öinä nukutaan mahdolliset univelat pois. Illalla mennään nukkumaan, kun alkaa väsyttää. Aamulla nukutaan siihen asti, kunnes herättyään tuntee itsensä virkistyneeksi, ja virkeä olo jatkuu koko päivän ajan. Muutaman yön jälkeen alkaa luontainen unenpituus olla selvillä.

Muille kuin unettomuudesta kärsiville suositellaan 10–20 minuutin päivätorkkuja kofeiinipitoisen juoman kera tai ilman. Päivätorkkujen soisi yleistyvän, koska niillä on positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin, mielialaan, valppauteen ja muistiin. Kaiken kiireen keskellä kannattaa muistaa, että riittävä uni ja liikunta sekä terveellinen ruokavalio ovat terveytemme kolme peruspilaria.

JANNE KARTTUNEN
on erikoistutkija TTS Työtehoseurassa.

janne.karttunen@tts.fi

LUKENUT MIES

Bisnesmiesten mokat

Vahingonilo on paras ilo. Suurten suomalaisten onnistujien kirjaa ei jaksa kauan lukea. Mutta kun kolumnisti-toimittaja **Pekka Seppänen** parhaalla taidollaan tarjoaa malliesimerkkejä huippujohtajiemme epäonnistumisista, lukija nauttii pohjattomasti ja unohtaa ne kaikki itse korkojen kanssa maksaneensa.

Taloushistorioitsijoiden ykkönen Markku Kuisma antaa vastapainoksi lohdun evankeliumia. Yritysjohtajat ovat aina mokailleet, huippujohtajat ovat tehneet huippumokia eikä koskaan oteta opiksi.

Suunnilleen tällä työnjaolla epäonnistumisen tarinat kai on kirjoitettu. Toimittaja kärjistää, professori suhteuttaa asioita.

Ei ole yhtä epäonnistumisen tapaa. Pahimmat mokat on kai tuonut silmitön juoksu muodin perässä.

Vain sokealla muodilla voidaan selittää yhden aikakauden huippuoptiot, joiden symboliksi jäi historiankirjoihin Fortumin Mikael Lilius. Järjellä ei voi selittää myöskään kiihkeää kilpailua saksalaisesta ilmasta, jota Sonera osti neljällä miljardilla.

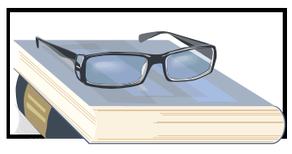

Tulkinnanvaraa jää. Nokia hassasi huippuvuosinaan 17 miljardia ostamalla omia osakkeitaan, koska amerikoissa on sellainen tapa. Tuskin se loppuromahduksessa mitään painoi.

Muodin seuraaminen johtaa aina päättömyyksiin. Välillä yritykset fokusoituvat yhdelle liian kapealle toimialalle, välillä levittäytyvät laajemmalle kuin pystyvät. Muotivillitystä seuraa aina vastamuotivillitys, kirjassa todetaan.

Kaikkea tekijät eivät osaa selittää. Koneen harppaukset oivallettiin aina jälkikäteen. Konseptia tuskin voidaan toistaa, kuten ei tule toista Nokiaa. Märehtikäämme siis vain epäonnistumisten upeaa sarjaa.

PEKKA ALAROTU

Markku Kuisma ja Pekka Seppänen: Suomen pahimmat bisnesmokat. Tarinoita huippujohtamisesta. 235 sivua. Siltala.

”Yhtään ei olla vanhennuttu!”

Hyvinkäällä tavattiin 50 vuoden takaisia koulukavereita ja muisteltiin menneitä yhä toimivassa kyläkoulussa.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Anja Ahokkaalla (vas.) ja Salme Ampujalla riitti muisteltavaa ja Hilkka Ruposella katseltavaa vanhoissa koulukuvissa.

HYVINKÄÄ (MT)
Kyläkoulun pihalla on jännitystä ilmassa. Autoista purkautuu harmaapäistä väkeä, joka pälyilee varovaisesti ympärilleen. Käy kohti, katsoo kahdesti ja lopulta kysyy:

”Sinäkö se oot?” tai ”Ootko sinä Mirja?”

Vastaus kuuluu: ”En nyt muista... Oltiinko samalla luokalla?” tai ”Etkö muista? Minulla oli aina rusetti päässä!”

Tämä toistuu kymmeniä kertoja. Useimmat ovat tavanneet toisensa viimeksi lapsena.

Inka Ahola, **Liisa Nummenpää**, **Kaija Viljasaari**, **Tuula Nevala**, **Rauni Hanninen** ja **Marjatta Latostenmaa** olivat kouluaikana tiivis tyttöporukka, mutta osa ei ole tavannut toisiaan puoleen vuosisataan. ”Yhtään ei olla vanhennuttu!” naisjoukko nauraa.

Sukujuhlia ja luokkakokouksia järjestetään kesäisin tiuhaan, mutta Hyvinkään maaseudulle Ridasjärven kyläkoululle oli kutsuttu toukokuun lauantaiksi kaikki, jotka kävivät tätä koulua vuosina 1950–1966. Opettajina toimi silloin pariskunta **Onni** ja **Astrid Halonen**. Joillekin Onni oli koko koulu-uran ainoa opettaja.

Ridasjärven koulu on puolestaan Hyvinkään vanhin edelleen toimiva koulu ja täyttää ensi vuonna 130 vuotta.

”Tervetuloa vanhaan kouluunne!”, toivottaa nykyinen rehtori **Tuomo Haverila** koulun portailla ja kertoo kuulumiset: pihaa on uusittu, rakennusta laajennettu, ja entisessä opettajien asunnossa toimii nyt päiväkoti.

Säästöt vievät vanhaan luokkajakoon

Luokkia on nyt kolme, mutta kaupungin säästöjen vuoksi syksyllä palataan taas Halosten aikaan: kaksiopettajaiseen kouluun, jossa on yhdistetyt luokat.

Muutos on iso, mutta Haverila on opinahjoonsa tyytyväinen.

”Aivan erilainen kuin 500 oppilaan koulut. Tunnemme kaikki lapset, vanhempainyhdistys järjestää retkiä, ja koulussa on kodinomainen henki. Niin kuin varmaan teidänkin kouluaikananne”, hän puhelee.

Entiset koululaiset ovat hiukan eri mieltä.

”Jos oli oikein ankara koti, niin olihan se sitten kodinomaista”, Rauni Hanninen ja Marjatta Latostenmaa muistelevat.

Vellikammo vaivaa vieläkin

Pulpetille levitettävän pienen pöytäliinan piti olla putipuhdas, ja Onni vahti, että kaikki ruoka syötiin ja maito juotiin.

Maito tuotiin kotoa esimerkiksi yskänlääkepulloissa. Marjatta Latostenmaa ei juo vieläkään maitoa, koska pakottamisesta jäi paha maku.

Pöydissä istuttiin syntymävuoden mukaan.

”Ruokana oli usein kauravelliä, ja aina yksi keittäjä poltti sen pohjaan”, kertoo **Esko Valtonen**, jota vellikammo vaivaa vieläkin.

Matti Sipilä ja **Pekka Reijo** muistelevat, että kouluun piti tuoda puolukoita keittiöön **Impille**, **Tyynelle, Annalle** tai **Helmille.** Perunannostolomalta oli tuotava pottuja.

”Mutta vaikka ruoka oli koulussa yksinkertaista, oli se sitä kodeissakin”, Reijo huomauttaa. Osa perheistä oli evakkoja, eikä mahdollisuuksia viljelyyn ollut.

”Kyllä on eletty parempia aikoja sen jälkeen”, miehet tuumivat.

Karttakeppi katkesi Kajaaniin

Luokissa paripulpetit ovat vaihtuneet pöytiin ja tuoleihin ja karttakeppi videotykkiin ja dokumenttikameroihin.

Onkohan Onni Halosen karttakeppi täällä jossakin museoituna?

”Ei ole”, tietää **Heikki Latostenmaa**. ”Kun **Hilkka**-tyttö ei tiennyt, missä Kajaani on, opettaja löi karttaa, että tossa! Karttaan tuli reikä, ja keppi meni poikki.”

Opetuksen ankaruutta saattoi selittää sota, jossa opettaja itsekin oli ollut vain muutama vuosi aiemmin.

Hyvinä muistoina voi kiittää isänmaallisen opettajaparin antamaa kunnon kasvatusta, laulutaitoa ja retkiä kirkkoihin ja museoihin Helsinkiin saakka. Onni toi taajaan esiin inhoaan haitaria kohtaan ja tuttavuuttaan nobelisti **A. I. Virtasen** kanssa.

Yli sata saapui paikalle

Koulukierroksen jälkeen eläkeläisjoukko siirtyy paikalliselle kylätalolle, missä muistellaan menneitä lohikeiton ja täytekakun lusikoimisen lomassa.

Tapahtuman järjestäneen **Aila Saviahon** johdolla käydään valkokankaalta läpi jokaisen ikäluokan luokkakuva ja paikallaolija.

Halosten aikana koulua käyneitä oli kaikkiaan parisataa, joista Saviaho tavoitti puhelimitse ja lehtijutuilla 180. Peräti 110 saapui paikalle. Kolmisenkymmentä oli kuollut, osa asui ulkomailla tai ei vain päässyt paikalle. Osa on jäänyt omaan kylään tai palannut sinne, ja lopuistakin iso osa asuu Hyvinkäällä ja lähikunnissa.

EIJA MANSIKKAMÄKI

JÄLJITYSVINKKEJÄ

Löydä entiset koulukaverit

Kylän pojat. Pojat jäävät tyttöjä useammin kotikylälle asumaan ja sukunimikin vaihtuu harvoin. Ota avuksi pois muuttaneiden etsinnässä.
Koulutoimisto. Sieltä voi kysyä luetteloita tiettyä koulua aikanaan käyneistä henkilöistä.
Väestörekisterikeskus. Nimen ja syntymäajan perusteella voi kysyä osoitetta.
Fonecta ja muut puhelinpalvelut. Jos nimi ja paikkakunta täsmäävät, voi henkilöä lähestyä kohteliaalla tekstiviestillä. ”Oletkohan se ja se sieltä ja sieltä...”
Julkisuus. Facebook, juttu paikallislehteen, puskaradio.
Kerää luokkakuvia ja laita ne kiertämään. Joku tunnistaa aina jonkun.
Loput tunnistetaan porukalla juhlakokouksessa.

60-luvun muovista utopiaa

1960-luvulla ajateltiin, että ihmiset viihtyisivät muovisissa ufoissa. Lopulta niitä valmistettiin vain noin 65 kappaletta.

Arkkitehti **Matti Suurosen** suunnittelemia Futuro-taloja on maailmalla yhä käytössä, muun muassa Yhdysvalloissa ja Uudessa-Seelannissa.

Ensimmäinen sarjavalmisteinen Futuro seisoo WeeGee-talon takapihalla Espoon Tapiolassa. Rakennuksessa sijaitsee myös Espoon modernin taiteen museo Emma. Museon opas **Jaana Kähkönen** kertoo, että Suuronen suunnitteli Futuron alkujaan hiihtomajaksi. Siinä käytössä sellainen on yhä vuoristossa jossain päin Venäjää.

Öljykriisi lopetti valmistuksen

Futurossa kaikki on muovia, jopa ikkunat. Materiaalin hengittämättömyyden aistii talon sisällä. Ahdistaa, kun ikkunoita ei saa auki.

Kähkösen mukaan iIma kiertää rakennuksen alta tullen ulos sohvien käsinojien alta. Sen tuntee kädellä. Futuron valmistus tyssäsi lopulta 1970-luvun öljykriisiin. Ehkäpä muovimaja oli paitsi kallis myös himpun verran liian erikoinen.

Futuro-talo avoinna Espoon modernin taiteen museossa Emmassa 13.9. saakka.

KATJA LAMMINEN

ARI KARTTUNEN

Hiihtomajassa on muovisia lepotuoleja ja keskellä rakennusta on grilli.

Ensimmäinen sarjavalmisteinen Futuro-talo sijaitsee Espoon Tapiolassa.

Polykemin valmistamasta ufosta kaavailtiin ympäri maailmaa leviävää loma-asuntoa.

KIRJA

Komisario Koskinen kotoisissa kuvioissa

Seppo Jokisen rikospoliisisarja on edennyt 20. teokseen. Edellinen, Mustat sydämet (2014), vei Australiaan. Kaukainen mutta tekijälle tuttu maanosa antoi tarinaan taustan, joka kiinnosti ohi jännittävän juonen. Pidän teosta yhtenä vankan sarjan parhaista.

Uutuus, Kuolevaksi julistettu, tapahtuu Pirkanmaalla kotoisissa kuvioissa. Koskinen kuulee miehestä, joka pakenee takaa-ajajaa henkensä edestä. Mies on taatansa omaishoitaja, lempinimeltään Hanu.

Hanu on ilmeistä hyväntahtoisuuttaan sotkeutunut johonkin, jonka vuoksi hänen henkeään jahdataan. Mutta mitä miehestä halutaan, siinä Koskisen pulma. Etenkin, kun mies itse kiistää olevansa vaarassa.

Tapansa mukaan Jokinen ottaa Koskisen ryhmän ratkottavaksi muitakin tapauksia.

Jokisen dekkareissa elämä on puheenparsia myöten hyvin suomalaista. Miellyttävää on Koskisen arvostava näkökulma naiskollegoihin nähden. Sydämenasiatkin sotkevat välillä työkuvioita.

Tämä lutunen komisario on Suomen oma Columbo, jolle itselleenkin sattuu ja tapahtuu, mutta intuitio osuu usein oikeaan. Eläinystäviä ovat kummatkin: Columbolla oli koira, Koskisella pari kilpikonnaa.

Muutaman kerran kävi mielessä, ovatko kaikki sujuvat käänteet ja yhteensattumat uskottavia, mutta tarina imaisi mukaansa. Katsottava se oli, miten Jokinen ja Koskinen hommansa hoitavat: miten näille ihmisille käy ja miksi. Hyvillä mielin teoksen laski käsistään.

Jokinen saa tuttuihin persooniin luonnetta ja tunnetta niin tuoreesti, että arvelen uudenkin lukijan näkevän kahvintuoksuisen poliisitalon väen silmissään.

Dekkareille harvinaista lämmintä huumoria on mukana enemmänkin kuin ennen, kun Koskisen isoisän rooli tulee työpaikalle asti.

ANELMA JÄRVENPÄÄ-SUMMANEN

Seppo Jokinen: Kuolevaksi julistettu. 331 sivua. Crime Time